

**UCHWAŁA NR XIII/94/11
RADY MIEJSKIEJ W STRONIU ŚLĄSKIM**

z dnia 31 października 2011 r.

**w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stronie Śląskie na lata
2011- 2021.**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2001 roku Dz. U. Nr 142 poz. 1591 ze zmianami) oraz art.17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity z 2009 roku Dz. U. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami) Rada Miejska w Stroniu Śląskim uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stronie Śląskie na lata 2011 – 2021, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Stronia Śląskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Ryszard Suliński

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. z 2009 r. Dz. U. Nr 175 poz. 1362 ze zmianami) do zadań gminy należy opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych za szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup podwyższonego ryzyka. Przy opracowaniu strategii w temacie pomocy społecznej szczególny nacisk położono na przejście z od modelu pomocy, którego główną funkcją jest udzielanie wsparcia materialnego do modelu systemowego, wymagającego spójnego podejścia do rodziny, co stanowi szansę, że następne pokolenie nie będzie wymagało ingerencji w rodzinę. Dlatego też opracowanie Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Stronie Śląskie na lata 2011 – 2021 jest szansą pełniejszego wykorzystania wszystkich zasobów publicznych i niepublicznych oraz lepszej koordynacji działań. W tym stanie rzeczy podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

Przewodniczący Rady

Ryszard Suliński

Załącznik do Uchwały Nr XIII/94/11

Rady Miejskiej w Stroniu Śląskim

z dnia 31 października 2011 r.

Zalacznik1.pdf

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stronie Śląskie

Załącznik do uchwały Nr XIII/94/11
Rady Miejskiej w Stroniu Śląskim
z dnia 31 października 2011 r.

STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH

GMINY STRONIE ŚLĄSKIE
NA LATA 2011 – 2021

STRONIE ŚLĄSKIE 2011 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
I. Diagnoza sytuacji społecznej.....	5
1.0 Charakterystyka Gminy Stronie Śląskie.....	5
1.1 Położenie geograficzne, powierzchnia, ludność.....	5
1.2 Położenie administracyjne.....	6
1.3 Ludność.....	7
2.0 Mapa problemów społecznych Gminy Stronie Śląskie.....	8
2.1 Sytuacja społeczna mieszkańców.....	8
2.2 Główne problemy organizacji polityki społecznej w Gminie Stronie Śląskie.....	13
2.3 Główne problemy zarządzania sferą społeczną.....	14
2.4 Grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach polityki społecznej.....	14
2.5 Rozpoznanie podstawowych problemów społecznych.....	14
3.0 Opis głównych problemów z zakresu polityki społecznej.....	15
3.1 Bezrobocie.....	15
3.2 Niepełnosprawność.....	17
3.3 Ubóstwo.....	25
3.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.....	28
3.5 Alkoholizm i nadmierne picie oraz przemoc domowa.....	30
3.6 Bezdomność.....	39
4.0 Podstawowe cele „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Stronie Śląskie”.....	41
4.1 Podstawowe cele.....	41
4.2 Analizy strategiczne.....	43
5.0 Wizja i cele strategii rozwiązywania problemów społecznych.....	47
5.1 Wizja.....	47
5.2 Cel strategiczny.....	48
5.3 Podstawowe założenia.....	49
5.4 Główne obszary i cele strategiczne przyjęte w Strategii.....	50
6.0 Plan działania na lata 2011 – 2020 w poszczególnych obszarach.....	50
6.1 Obszar I	
6.1.1 Aktywizacja społeczna i przeciwdziałanie bezrobociu.....	50
6.2 Obszar II	
6.2.1 Ochrona zdrowia.....	53
6.3 Obszar III	
6.3.1 Edukacja i oświata.....	57
6.4 Obszar IV	
6.4.1 Pomoc społeczna i polityka prorodzinna.....	59
6.5 Obszar V	
6.5.1 Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniu i przemocy w rodzinie.....	62
Zakończenie.....	67

WSTĘP

Zmiana ustrojowa państwa nie pozostała bez wpływu na wszystkie dziedziny życia społecznego objęte szeroko rozumianą polityką społeczną. Wejście Polski w struktury Unii Europejskiej spowodowało pojawienie się nowych zadań z zakresu polityki społecznej przed władzami samorządowymi wynikającymi z polityki regionalnej Unii. Zmiany legislacyjne w kraju nakładają na samorząd realizację wielu zadań w sferze społecznej. Od dnia 1 maja 2004 roku obowiązuje nowa ustawa o pomocy społecznej przekazująca samorządom lokalnym realizację całych obszarów pomocy społecznej państwa.

Przed władzami samorządowymi a także instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym, stoją do rozwiązania trudne problemy społeczne. Wciąż pogłębiające się dysproporcje dochodowe rodzin, niedostatek materialny, zjawiska związane ze sferą ubóstwa, problemy egzystencji dla osób starszych i samotnych, niepełnosprawnych czy rodzin wielodzietnych oraz rozbitych. Także wciąż rosnąca liczba rodzin i osób uzależnionych od alkoholu, osób w tzw. „wieku produkcyjnym”, które nie dysponują wystarczającą ilością środków na utrzymanie i nie radzą sobie ze zmieniającą się rzeczywistością tworzą powiązane ze sobą grupy problemów społecznych, które mają decydujące znaczenie w sposobie odczuwania jakości życia przez społeczność.

Konieczne staje się więc planowanie i długofalowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych.

Podstawą prawną do opracowania i wdrożenia strategii jest Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. Nr 115 poz. 728 z późniejszymi zmianami). Zgodnie z art. 17 ust. 1 *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy : opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki rozwiązywania problemów*

alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Diagnoza i analiza występujących problemów społecznych stała się więc podstawą do określenia priorytetów, celów oraz kierunków działań. Od skuteczności ich rozwiązywania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej, jaką stanowi gmina. Zintegrowane podejście do problemów społecznych pozwala na przyjęcie nowych rozwiązań w celu ograniczania wielu niekorzystnych zjawisk społecznych. Realizacja zadań nałożonych na pomoc społeczną na poziomie społeczności lokalnej jak i rodziny i jednostki, konieczność wypracowania właściwych i skutecznych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systematycznego diagnozowania problemów występujących na terenie Gminy Stronie Śląskie.

Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej zorientowana jest na rozszerzenie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną na terenie Gminy Stronie Śląskie, oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak : służba zdrowia, urzędy pracy, oświata i szkoły, sądownictwo, spółdzielnia mieszkaniowa, parafie itp.

Problemy społeczne nie dotyczą pojedynczych osób, ale całych środowisk, rodzin, grup społecznych, a takie postrzeganie zjawisk pozwala na strategiczne i kompleksowe rozwiązywania społeczne na poziomie lokalnym. Takie podejście daje szansę na skuteczne rozwiązania dla osób z systemu pomocy społecznej w wyniku ich reintegracji zawodowej, a wieloletnie doświadczenia pracy Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że tylko w takim strategicznym ujęciu należy upatrywać szans rozwiązania problemów społecznych.

W obszarze problemów społecznych rodziny, trudności występują najczęściej w związku z :

- ubóstwem
- sieroctwem
- bezdomnością
- potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
- bezrobociem
- niepełnosprawnością
- długotrwałą chorobą
- uzależnieniem
- przemocą w rodzinie
- trudnością w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego
- klęską żywiołową i ekologiczną
- zdarzeniem losowym lub sytuacją kryzysową
- bezradnością w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.

Strategia jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Naszej Gminy. Nie jest to jednak dokument sztywny, a jedynie wyznacza on kierunki i ramy dla planowanych zmian. W miarę zmieniającej się sytuacji strategia może być uzupełniana o nowe cele i działania.

I DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

1. Charakterystyka Gminy Stronie Śląskie

1.1 Położenie geograficzne, powierzchnia.

Gmina miejsko – wiejska Stronie Śląskie położona jest w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego i należy do powiatu kłodzkiego. Najwyższym szczytem w gminie jest Śnieżnik Kłodzki / 1425 m. n.p.m /

usytuowany w południowo – zachodniej części gminy. Współrzędne geograficzne wynoszą : 50 stopni szerokości geograficznej północnej oraz 17 stopni długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia rozpatrywanego obszaru wynosi 14542 ha (w tym miasto Stronie Śląskie – 249 ha). Jest to obszar 146 km², co stanowi 8,85% powierzchni powiatu kłodzkiego oraz 0,73% powierzchni województwa dolnośląskiego. Przez gminę przepływają dwie główne rzeki - Biała Łądecka i Morawka, która jest jej dopływem. Odległość od Stronia Śląskiego do stolicy województwa – Wrocławia wynosi 118 kilometrów. Na terenie Gminy Stronie Śląskie funkcjonują turystyczne przejścia graniczne pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeską : Śnieżnik Kłodzki / Kralicky Sneznik, Nowa Morawa / Stare Mesto/.

1.2 Położenie administracyjne

Od stycznia 1999 roku gmina miejsko – wiejska Stronie Śląskie wchodzi w skład województwa dolnośląskiego oraz powiatu kłodzkiego. Graniczy od wschodu i południa z Republiką Czeską, natomiast od północy z gminą Łądek – Zdrój a od zachodu z gminą Bystrzyca Kłodzka.

W skład gminy wchodzi 16 miejscowości (9 sołectw). Należą do nich : Stronie Śląskie, Strachocin, Goszów, Stary Gierałtów, Nowy Gierałtów, Bielice, Młynowiec, Bolesławów, Nowa Morawa, Stara Morawa, Kamienica, Kletno, Sienna, Stronie Śląskie- Wieś, Rogóżka, Janowa Góra. Siedzibą urzędu jest miasto Stronie Śląskie. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości na 100 km² powierzchni wynosi 10,96. Jest to wartość mniejsza od wskaźnika charakteryzującego powiat kłodzki, wynoszącego 14,42 i 15,00 dla województwa dolnośląskiego.

Położenie gminy w całym regionie jest korzystne. Mają na to wpływ szczególnie walory naturalne, zwłaszcza Śnieżnicki Park Krajobrazowy oraz usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z Czechami.

Klimat terenu podobnie jak całej Polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji.

Szersze informacje dotyczące historii gminy, walorów przyrodniczych i kulturowych zawarte są w Strategii Rozwoju Gminy Stronie Śląskie.

1.3 LUDNOŚĆ

W roku 2008 wg bazy demograficznej GUS ludność miasta Stronie Śląskie wynosiła łącznie 6161 osób z tego:

mężczyzn – 2925;

kobiet – 3236.

Na wsi wynosiła łącznie 1742 osób, z tego :

mężczyzn – 857;

kobiet – 885.

Łącznie ludność miasta i gminy Stronie Śląskie wynosiła 7903 osób, z tego :

mężczyzn – 3782

kobiet – 4121.

1 – mężczyźni; 2 – kobiety.

Według wieku podział przedstawia się to następująco :

GRUPA WIEKOWA	MIASTO	WIEŚ	Razem Miasto i Gmina
0 -9	520	171	691
10 -19	700	256	956
20 – 29	971	287	1258
30 – 39	784	259	1043
40 – 49	846	231	1077
50 – 59	1156	279	1435
60 – 69	608	123	731
70 i więcej	576	136	712
Razem	6161	1742	7903

2. MAPA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY STRONIE ŚL.

2.1 Sytuacja społeczna mieszkańców.

W trakcie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych , zidentyfikowano problemy społeczne występujące w Gminie Stronie Śląskie i wskazano główne problemy społeczne, których skuteczne rozwiązanie warunkuje poprawę sytuacji społecznej mieszkańców.

Objętych pomocą w roku 2008 było 294 gospodarstw domowych. Analogicznie w roku 2009 pomocą było objętych 223 rodzin.

Najważniejsze powody zwracania się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej w latach 2008 – 2009 przedstawia poniższa tabela.

Powody udzielania pomocy były następujące:

Źródła: opracowanie na podstawie sprawozdań rocznych OPS.

Powody trudnej sytuacji życiowej	2008		2009	
	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi
Ubóstwo	241	98	71	22
Sieroctwo	0	0	0	0
Bezdomność	2	0	5	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	7	3	4	1
W tym: wielodzietność	1	1	2	1
Bezrobocie	148	0	168	54
Niepełnosprawność	45	5	74	14
Długotrwała lub ciężka choroba	3	1	48	8
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem :	16	0	14	4
W tym: Rodziny niepełne	11	0	11	3
Rodziny wielodzietne	5	0	3	1
Przemoc w rodzinie	3	1	2	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0
Alkoholizm	11	0	29	9
Narkomania	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	1	3	1
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo wychowawcze	0	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	1	1	9	3
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Następnymi w kolejności przyczynami są alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała i ciężka choroba, bezdomność czy trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Jednak problemem dominującym jest bezrobocie i związane z nim ubóstwo.

Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej 1996 roku, dla potrzeb pomocy społecznej wprowadziła nowy sposób ustalania progu ubóstwa, stwarzając „kryterium dochodowe”. Warunkuje ono prawo do części świadczeń, głównie pieniężnych. Pomoc dla rodzin dotkniętych różnymi dysfunkcjami polega głównie na działaniach doraźnych np. świadczenia pieniężne – zasiłki jednorazowe i długofalowych, zmierzających do usunięcia przyczyn korzystania z pomocy społecznej. W Gminie Stronie Śląskie, najważniejszą przyczyną korzystania z pomocy jest bezrobocie. W celu zmniejszenia skutków tego zjawiska pracownicy socjalni wnioskuje o udzielenie pomocy finansowej. Najważniejszą jednak sprawą w walce z bezrobociem jest likwidacja jego przyczyn. Prowadzona jest ona poprzez pracę socjalną zmierzającą do motywowania i mobilizacji klientów pomocy społecznej do poszukiwania zatrudnienia. Ponadto zobowiązuje się ich do obowiązkowego zarejestrowania się w Powiatowym Urzędzie Pracy oraz systematycznego kontaktu. Istotną rolę odgrywa także współpraca OPS- u z Urzędem Miejskim organizującym prace interwencyjne czy roboty publiczne, dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

Inną kwestią podejmowana przez tutejszy ośrodek jest niepełnosprawność i ciężka choroba. W zależności od orzeczonego stopnia niepełnosprawności,

rodzaju dysfunkcji, sytuacji rodzinnej i materialnej, osoby niepełnosprawne korzystają z szeregu świadczeń i usług. Należą do nich świadczenia pieniężne – zasiłki stałe, celowe, okresowe. Osoby wymagające opieki w tym także osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich rodziny mogą korzystać z usług opiekuńczych. Ośrodek nie posiada zatrudnionej osoby świadczącej usługi opiekuńcze, natomiast zadanie to realizuje na zasadzie usług sąsiedzkich. Pomaga w znalezieniu osoby chętnej do pomocy osobie potrzebującej. Osoby, które wymagają całodobowej opieki kieruje się odpowiednio do stanu zdrowia do zakładu opiekuńczo leczniczego, hospicjum lub domu pomocy społecznej o odpowiednim do rodzaju schorzenia profilu. Kolejnym powodem przyznawania pomocy są potrzeba ochrony macierzyństwa i bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych. Środowiska dotknięte takimi problemami mogą korzystać z pomocy z tutejszego ośrodka w formie zasiłków na zaspokojenie podstawowych potrzeb oraz refundacji kosztów wyżywienia dzieci w szkołach. W razie konieczności możliwy jest kontakt z pedagogiem, psychologiem oraz prawnikiem. W przypadku rodzin dysfunkcyjnych ośrodek współpracuje z sądem rodzinnym, kuratorami sądowymi, i centrum interwencji kryzysowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku. Ochrona macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczych bardzo często są ze sobą powiązane. Obserwujemy tendencje wzrostową w ilości młodych, słabo wykształconych, samotnych, często nieletnich kobiet w ciąży, które nie posiadając zaplecza socjalnego rodzą dziecko. Są same, bez ojców tych dzieci, często skłócone z rodzicami, bez pracy a tym samym bez dochodów, bez ustalonych świadczeń alimentacyjnych na własne dzieci. Tak wkraczą w dorosłość i są zdane tylko na pomoc państwa. Jedne podejmują decyzję o pozostawieniu dziecka w szpitalu, inne o

przekazaniu do adopcji jeszcze inne z braku właściwej opieki są pozbawiane tej możliwości przez sąd rodzinny i dzieci trafiają do domu dziecka. Te które podejmują się trudów opieki nad dzieckiem przy pomocy i wsparciu rodziców, radzą sobie skutecznie, powoli pokonując różne przeszkody i tylko sporadycznie korzystając z pomocy społecznej. Te matki, które zostają same są bezradne i zagubione nie widząc możliwości poprawy i zmiany własnej sytuacji bytowej. Z czasem stają się bardziej roszczeniowe, przekładając obowiązek opieki i odpowiedzialności za własne dzieci na pracowników pomocy społecznej. Syndrom zwany „bezradnością wyuczoną” pozwala im na życie w utartym schemacie nieraz przez wiele lat, i próby aktywizacji takich osób często kończą się niepowodzeniem. Dlatego też zamiast przyznawać pomoc pieniężną można wykorzystać pomoc jaką oferuje wieloletni program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Umożliwia on wspieranie osób i rodzin w formie posiłków. Można je zapewnić dziecku w placówkach oświatowych, ale także i osobie dorosłej. Jest to bardzo wartościowa i pomocna forma wsparcia, pozwalająca na wsparcie samorządów gminnych w wypełnianiu zadań określonych w art. 17 ust. 3 i 14 ustawy o pomocy społecznej, tj. zapewnienie posiłku osobom go pozbawionym oraz dożywianie dzieci. Stosownie do wyżej cytowanego rozporządzenia może być przyznana pomoc w formie posiłku, żywności lub zasiłku celowego na zakup żywności. Ograniczeniem w Gminie Stronie Śląskie jest brak jadłodajni, która mogłaby takie posiłki przygotować i wydawać szczególnie dla osób dorosłych. Alkoholizm, to powód przyznania pomocy dla coraz większej liczby mieszkańców. Prócz pomocy w formie finansowej lub rzeczowej osoby i rodziny mogą korzystać ze wsparcia psychologicznego Punkcie konsultacyjnym dla osób uzależnionych i ich rodzin. Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje także z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie

Miejskim w Stroniu Śląskim. Osoby uzależnione mogą uczęszczać do grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu.

Od tego właśnie powinny rozpocząć swój powrót do społeczeństwa osoby opuszczające zakład karny. Mają one bardzo często problemy z przystosowaniem się do warunków zastanych po opuszczeniu placówki penitencjarnej. Wracają do rodzin jeśli takie mają lub samotnie egzystują bez pracy i pomocy najbliższych. Osoby te są bardzo często uzależnione od alkoholu. Nie korzystają z grupy wsparcia AA dla podtrzymania abstynencji i poszukiwania stałej pracy, ale wracają bardzo szybko do nałogu i żyją z pomocy społecznej i drobnych prac dorywczych czy kradzieży, do następnego wyroku i ponownego osadzenia w zakładzie karnym. Jest to swoiste błędne koło, którego nie potrafią skutecznie przerwać. Brak jest także organizacji, pozarządowych pomagających byłym osadzonym powrócić do społeczności lokalnej.

2.2 GŁÓWNE PROBLEMY ORGANIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ W GMINIE STRONIE ŚLĄSKIE

Najważniejszymi problemami dominującymi w sferze organizacji systemu pomocy społecznej są :

1. Likwidacja zakładów pracy a tym samym wzrost bezrobocia i pogorszenie sytuacji materialnej mieszkańców.
2. Zbyt niska świadomość społeczna i zaangażowanie społeczne mieszkańców (wykorzystywanie pomocy społecznej, życie na koszt innych)
3. Utrwalony dotychczasowy model kulturowy i wychowawczy, który nie promuje postaw aktywnych wśród mieszkańców.

W związku z tym, istnieje konieczność stworzenia zintegrowanego systemu pomocy społecznej, poprzez partnerstwo i współpracę organizacji i instytucji.

2.3 GŁÓWNE PROBLEMY ZARZĄDZANIA SFERĄ SPOŁECZNĄ

1. Konieczność zapewnienia jednostkom organizacji pomocy społecznej właściwej bazy lokalowej, zaopatrzenie w sprzęt i niezbędne środki.
2. Umożliwienie pracownikom podnoszenie kwalifikacji, pogłębiania wiedzy, nabywania nowych doświadczeń i ich wymiana.
3. Wdrożenie systemu organizacyjnego dla wspierania inicjatyw obywatelskich.

2.4 GRUPY DOCELOWE WYMAGAJACE WSPARCIA W RAMACH POLITYKI SPOŁECZNEJ

Proces rozwiązywania problemów społecznych nie może powstawać bez udziału lokalnej społeczności. Oznacza to konieczność partnerstwa i współpracy sektora publicznego z mieszkańcami, a w ich ramach inicjowanie i prowadzenie spotkań i konsultacji.

Jednym z rezultatów tak pojmowanego procesu integracji społecznej jest identyfikacja grup społecznych wymagających wsparcia w ramach polityki społecznej. W Gminie Stronie Śląskie są to :

- bezrobotni, zwłaszcza osoby z rodzin dotkniętych podwójnym bezrobociem, bez prawa do zasiłku;
- niepełnosprawni;
- osoby młode, absolwenci;
- osoby uzależnione.

2.5 ROZPOZNANIE PODSTAWOWYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Podstawowe problemy społeczne w Gminie Stronie Śląskie to :

- wysoka stopa bezrobocia i jej niekorzystna struktura;

- brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych ludności i ich niedostosowanie do zmieniających się wymogów rynku pracy;
- niskie dochody ludności i znaczny w nich udział pomocy socjalnej;
- niski poziom przedsiębiorczości;
- patologie społeczne;
- odpływ do innych miast ludności, zwłaszcza z grup najlepiej wykształconych;
- niekorzystne zmiany struktury demograficznej (niski przyrost naturalny, starzenie się ludności);
- zbyt mała liczba i niewielkie znaczenie organizacji pozarządowych;
- zbyt niska aktywność społeczności lokalnej.

3 OPIS GŁÓWNYCH PROBLEMÓW W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ

3.1 BEZROBOCIE

Bezrobocie rozumiane jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej oznacza brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Na przestrzeni ostatnich lat stało się w Polsce jednym z głównych problemów społecznych. Stopa bezrobocia w kraju na dzień 31 grudnia 2008 roku wyniosła 9,5%. Jednak bezrobocie utrzymuje się falowo powyżej 10%. Wprowadzenie zasad gospodarki rynkowej spowodowało w Polsce załamanie się rynku pracy. Odbiło się to również na lokalnym rynku pracy. Jako główne przyczyny narastającego bezrobocia w naszej Gminie można wymienić :

- duży spadek popytu na siłę roboczą,
- likwidację zakładów pracy z terenu Gminy Stronie Śląskie,
- zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji zawodowych pracowników,
- wyż demograficzny powodujący bezrobocie wśród ludzi młodych,

- restrukturyzacja zatrudnienia - program dobrowolnych odejść,
- niewystarczająca dynamika rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy.

Okres bezrobocia członka rodziny jest dla tej rodziny bardzo trudny. Pojawiają się problemy finansowe, rodzi się konieczność szukania doraźnych sposobów poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia pozostaje na tym samym poziomie bądź rośnie. Tam gdzie pojawia się bezrobocie rozwijają się też inne dysfunkcje. Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodziny, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują bardzo często niemożność podejmowania racjonalnych, a często jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia, zniechęcenie i brak sensu życia. Bezrobotni często sięgają po wszelkiego rodzaju używki, głównie w celu rozładowania stresu. Osoby o niewielkich szansach na rynku pracy, z powodu kwalifikacji a raczej ich braku oraz zaawansowanego wieku mają nadmiar wolnego czasu, podwyższony poziom stresu, przygnębienia i rozczarowania. Wydaje im się, że najlepszym sposobem rozwiązywania problemów są używki, co rodzi nowe, jeszcze większe problemy. Bezrobotni, którzy dostrzegają szansę poprawy własnej sytuacji na rynku pracy, starają się bardziej aktywnie i twórczo wykorzystać swój czas. Najczęściej są to ludzie młodzi, posiadający wykształcenie lub gotowi do przekwalifikowania się.

Złe warunki materialne są jednym z głównych czynników wywołujących stany depresyjne związane z brakiem poczucia stabilności i bezpieczeństwa socjalnego. Stanom tym towarzyszy wzrost zachorowań na choroby psychiczne

(nerwice, depresje), choroby serca, pogorszenie samopoczucia. Bezrobotni objęci pomocą społeczną zauważają u siebie niepokojące pogorszenie stanu zdrowia. Wielu z nich odczuwa lęk, niepokój, przygnębienie i rozdrażnienie, mają kłopoty ze snem. Maja poczucie, że inni ludzie w stosunku do nich są niesprawiedliwi a oni sami nie mają wpływu na ważne decyzje rodzinne. Poniższa tabela przedstawia ilość osób bezrobotnych w poszczególnych latach z terenu Gminy Stronie Śląskie, na podstawie danych statystycznych z Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku.

ROK	2008		2009		2010	
MIESIĄC	ILOŚĆ BEZROB.	W TYM Kobiet	ILOŚĆ BEZROB.	W TYM Kobiet	ILOŚĆ BEZROB.	W TYM Kobiet
STYCZEŃ	647	305	793	360	816	352
LUTY	604	270	823	362	846	358
MARZEC	629	286	819	359	860	385
KWIECIEŃ	646	306	801	362	833	370
MAJ	653	314	766	357	808	370
CZERWIEC	658	320	738	342	778	350
LIPIEC	639	311	719	322	755	346
SIERPIEŃ	632	312	715	320	721	340
WRZESIEŃ	656	320	700	311	753	355
PAŹDZIERNIK	601	294	755	333	762	361
LISTOPAD	695	324	768	337	760	368
GRUDZIEŃ	770	358	790	346	752	343

3.2 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Zdefiniowanie podstawowych pojęć.

Pojęcie niepełnosprawność jest pojęciem złożonym i niejednoznacznym. Zawiera elementy nie tylko medyczne, ale również społeczne i funkcjonalne. Dotyczy z jednej strony ogólnego ujęcia zjawiska, a drugiej odniesienia do definicji poszczególnych rodzajów niepełnosprawności. Wśród wielu definicji niepełnosprawności warto zwrócić uwagę na tę, która obowiązuje w państwach członkowskich Unii Europejskiej i uwzględnia trzy wymiary niepełnosprawności, a mianowicie :

- fizyczny, psychiczny lub autonomiczny uszczerbek na zdrowiu,
- zakłócenie zdolności do normalnego życia,
- wpływ czynników socjokulturowych, powodujących wykluczenie społeczne.

W literaturze przedmiotu niepełnosprawność definiowana jest też jako stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji.

Wiele jest definicji osoby niepełnosprawnej. Dla potrzeb prezentowanej Strategii proponuje się przyjęcie definicji Światowej Organizacji Zdrowia, która mówi że (...) *osobami niepełnosprawnymi są wszyscy, którzy w wyniku skutków ograniczenia sprawności wynikających z nieprawidłowego, fizycznego lub umysłowego stanu organizmu o charakterze nie tylko przejściowym posiadają ograniczoną zdolność społecznej integracji.*

Podstawowe założenia.

W działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych przyjmuje się, że :

- Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego, niezależnego i aktywnego życia oraz do korzystania, na zasadzie równości z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli, bez względu na wiek, rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności.

- Osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania niezbędnych środków i pomocy dla wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw zmniejszonych na skutek niepełnosprawności.
- Wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem godności osobistej i suwerennej tych osób, a także z poszanowaniem ich praw do dokonywania samodzielnych wyborów życiowych.
- Sens życia człowieka niepełnosprawnego nie różni się co do istoty w stosunku do życia człowieka sprawnego. Niepełnosprawność nie stanowi wyróżnika sensu życia, a ten zależy od trudu włożonego w spełnienie siebie jako człowieka.

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce dużą społeczność, która liczy już około 4,5 miliona osób (prawie 15% ogółu ludności), a prognoza GUS przewiduje, że w latach 2010-2011 liczba ta wzrośnie do 6 mln osób. Obserwacje pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Stroniu Śląskim pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy osób jest bardzo trudna. Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami protezowania, zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudno dostępną rehabilitację a także odległym umiejscowieniem lekarzy specjalistów co utrudnia ich dostępność. Nie mniejszy problem stanowią bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu. Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia, do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości. Na tej płaszczyźnie widać niedoinwestowanie poradni specjalistycznych i specjalnych ośrodków szkolno - wychowawczych.

Niepełnosprawni borykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych. Od roku 2008 Ośrodek Pomocy Społecznej w porozumieniu z Gminą Stronie Śląskie prowadzi dla mieszkańców:

- ćwiczenia korekcyjno – kompensacyjne dla dzieci z wadami postawy
- rehabilitację dla dzieci niepełnosprawnych
- rehabilitację ruchową dla dorosłych w basenie.

Niepełnosprawność w swojej istocie jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych. Powodowana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi ma przede wszystkim wymierne konsekwencje funkcjonalne i społeczne. Zjawisko niepełnosprawności może być określone i mierzone w różny sposób:

- w oparciu o zmienne kliniczne (etiologia, lokalizacja i zakres uszkodzeń);
- na podstawie możliwości codziennego funkcjonowania (samoobsługa, poruszanie się);
- na podstawie zdolności do pełnienia ról społecznych adekwatnych do wieku danej osoby.

Powszechnie za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwiają pełnienie ról i zadań społecznych stosownie do wieku.

Społeczne skutki niepełnosprawności

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno – zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące

udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością ; z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów – utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenia aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków rodziny zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych. Na tę typową sytuację mogą nałożyć się jeszcze dodatkowe uwarunkowania, które czynią życie tych rodzin szczególnie trudnym, takie jak :

- wcześniejsza trudna sytuacja bytowa, na przykład brak podstawowego standardu wyposażenia gospodarstwa domowego (brak podstawowych mebli, pralki, lodówki);
- wysoki poziom wydatków, gdy więcej niż jedna osoba wymaga działań leczniczo – rehabilitacyjnych;
- niezaradność życiowa członków rodziny, nieumiejętność gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi.

Dotknięcie jednego z członków rodziny niepełnosprawnością stanowi dla rodziny sytuację kryzysową. Wymaga to odpowiedniego systemu interwencji kryzysowej stwarzającej dla osoby niepełnosprawnej i jej rodziny możliwości skorzystania z efektywnego systemu wsparcia stanowiącego warunek prewencji podstawowej. Z drugiej strony brak konstruktywnego rozwiązania sytuacji kryzysowej w przyszłości domaga się wypracowania warunków sprzyjających aktywizacji zarówno osoby niepełnosprawnej jak i jej rodziny.

Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb. Wzmocnienia wymaga sama rodzina, bo ona zapewnia najwszechstronniej i w sposób ciągły możliwości poznawania uczucia miłości, potrzeb wolności religijności itp. To rodzina niezależnie od charakteru dokonujących się zmian w

życiu społecznym, z natury broni godności oraz podmiotowości prawnej swych członków. W zetknięciu z niepełnosprawnością jednego ze swych członków, w rodzinie musi dokonać się ogromny proces, którego zasadniczymi elementami są osobista przemiana oraz właściwa reakcja grupy podstawowej. Szczególnie trudna sytuacja narasta w rodzinie wychowującej nieletnie dziecko. Często rodzice po uzyskaniu informacji, że dziecko jest niepełnosprawne, przeżywają bardzo silne negatywne emocje. W rezultacie ulegają zakłóceniu, czasem bardzo poważnemu relacje między członkami rodziny, szczególnie zaś między małżonkami oraz między rodzicami a niepełnosprawnym dzieckiem.

Sytuacja osób niepełnosprawnych w Gminie Stronie Śląskie.

Problemem osób niepełnosprawnych jest trudność uczestniczenia w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym, a przede wszystkim edukacyjnym dostępnym dla każdego mieszkańca. Osoby niepełnosprawne są zdecydowanie gorzej wykształcone, co wynika z barier architektonicznych w szkołach, barier w komunikowaniu się z resztą środowiska, problemów związanych z dojazdem do miejsca kształcenia, wyposażeniem w sprzęt rehabilitacyjny oraz pomoce dydaktyczne, a przede wszystkim z barier psychologicznych.

Kwestią nierozstrzygniętą jest również spór o to, jakiego typu placówki są najlepszym miejscem kształcenia dla osób niepełnosprawnych: integracyjne czy specjalistyczne. Efektem takiej sytuacji jest izolacja osób niepełnosprawnych. Izolacja, która jest zarazem problemem społecznym i psychologicznym. Ludzie niepełnosprawni są marginalizowani, a w ich świadomości wytwarza się norma społecznego wykluczenia.

Największa liczba osób niepełnosprawnych to osoby, które urodziły się z trwałym kalectwem. Pozostałe osoby stały się niepełnosprawne w trakcie swojego życia. Najczęściej spotykanym rodzajem niepełnosprawności jest

upośledzenie umysłowe w różnym stopniu, osoby ze schorzeniami kończyn dolnych oraz porażenia. Osoby niepełnosprawne odczuwają brak zainteresowania nimi w społeczeństwie. Najczęściej za wyjątkiem najbliższej rodziny, kontaktują się z nimi pracownicy służby zdrowia, pracownicy pomocy społecznej i dalsza rodzina. Tylko nieliczna grupa ma regularne kontakty sąsiedzkie i przyjacielskie oraz niewielki odsetek osób niepełnosprawnych należy do organizacji, stowarzyszeń i fundacji działających na ich rzecz. Większość osób niepełnosprawnych spędza wolny czas biernie, rzadko korzysta z życia kulturalnego i sportowego.

Podstawowymi problemami niepełnosprawnych w Gminie Stronie Śląskie są :

- bariery architektoniczne
- niedostateczne zaopatrzenie chorego w sprzęt ortopedyczny i rehabilitacyjny
- brak zakładu opiekuńczo – leczniczego o profilu ogólnym
- mało rozpowszechniona i niedoceniana potrzeba stosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności udogodnień technicznych w domu chorego
- brak specjalistycznego transportu dla osób niepełnosprawnych
- brak dostatecznej wiedzy i umiejętności by samodzielnie pisać i składać wnioski o przyznanie środków z PFRON- u
- brak dostatecznej wiedzy i umiejętności by samodzielnie pisać i składać wnioski o przyznanie środków z funduszu Unii Europejskiej
- brak reprezentacji dla organizacji pozarządowych do spraw osób niepełnosprawnych
- ograniczenia związane z polityką prowadzona przez NFZ
- brak miejsc pracy dla niepełnosprawnych
- brak prowadzonej terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych.

Szacuje się, że niepełnosprawni stanowią średnio 12-13% ogólnej populacji, tak więc w Gminie Stronie Śląskie była by to liczba około 936 osób.

Tab. 5 Liczba osób korzystających z pomocy OPS z powodu niepełnosprawności w latach 2003 – 2009.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rodziny korzystające ogółem :	497	668	445	373	312	241	223
Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności	150	71	56	53	42	44	46

W zestawieniu tym nie uwzględniono osób pobierających zasiłki pielęgnacyjne wypłacanych z puli świadczeń rodzinnych.

W zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym Gmina Stronie Śląskie współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku (PCPR).

Rodzaje pomocy świadczonej przez PCPR na rzecz niepełnosprawnych to głównie:

- Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych.
- Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych na wnioski indywidualnych osób niepełnosprawnych.
- Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.
- Dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego.
- Dofinansowanie środków ortopedycznych i pomocniczych.

Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny w OPS w roku 2009 :

Osoby poniżej 16 roku życia - 40

Osoby powyżej 16 roku życia - 67

3.3 Ubóstwo

Zdefiniowanie podstawowych pojęć

Okres transformacji ustrojowej przyniósł ze sobą wiele zmian w życiu całego społeczeństwa, ale i w życiu poszczególnych rodzin. Choć powszechnie akceptowany, stworzył lub ujawnił trudne do przezwyciężenia problemy egzystencjonalne. Przede wszystkim z roku na rok pogarsza się sytuacja materialna znacznej części rodzin, co powoduje powiększenie się obszarów ubóstwa. **Ubóstwo** definiowane jest w różny sposób. Najbardziej powszechne i uznawane określenia mówią, że ubóstwo to „... *brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda, niedostatek (...), ale również nędza, czyli stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki lub grupy społecznej*”.

Ubóstwo to też „ (...) *zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki lub rodziny*”.

„**Ubóstwo absolutne** to stan niezaspokojenia potrzeb uznawanych w danym społeczeństwie i czasie za minimalne”.

Ubóstwo względne związane jest z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia.

„*Ubóstwo względne dotyczy jednostki rodziny, których zasoby w danym czasie w istotny sposób spadają poniżej zasobów będących w dyspozycji przeciętnej jednostki lub rodziny w społeczeństwie, do którego należą*”.

Dla omówienia kwestii ubóstwa ważne są również pojęcia : minimum socjalne i minimum egzystencji. **Minimum socjalne** zaczęto definiować już w latach 70 - tych XX wieku „(...) *jako podstawę określenia tzw. linii ubóstwa przyjęto miernik bezwzględny w postaci minimum socjalnego, czyli najniższego kosztu dóbr i usług, niezbędnych do zaspokojenia nie tylko potrzeb biologicznych lecz*

również najbardziej elementarnych potrzeb kulturalnych oraz tych, które warunkują współżycie zbiorowe”.

*„ (...) **Minimum egzystencji** definiowane jest jako najniższy koszt dóbr i usług, które wyznacza granicę zaspokojenia potrzeb podstawowych, poniżej której następuje degradacja biologiczna jednostki. Minimum egzystencji (biologicznej) wyznacza dolną granicę ubóstwa, zaś minimum socjalne – górną”.*

Podstawowe założenia

Czynnikami warunkującymi ubóstwo są przede wszystkim :

- Biologiczny typ gospodarstwa domowego – wśród rodzin ubogich dominują rodziny wielodzietne, rozbite, niepełne.
- Patologie życia rodzinnego, takie jak: narkomania czy długotrwała choroba lub bezrobocie.
- Status społeczno – ekonomiczny, np. niechęć do pracy, niskie wykształcenie, brak kwalifikacji.
- Środowisko zamieszkania – więcej biednych rodzin jest na wsiach i w małych miasteczkach niż w mieście.

Minimum socjalne jest wartością ustalonego koszyka dóbr i usług – uznanych za niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka. Do potrzeb tych zaliczono :

- Żywność
- Mieszkanie (w tym wyposażenie i eksploatacja)
- Oświata i wychowanie
- Kultura
- Odzież i obuwie
- Leki
- Higiena

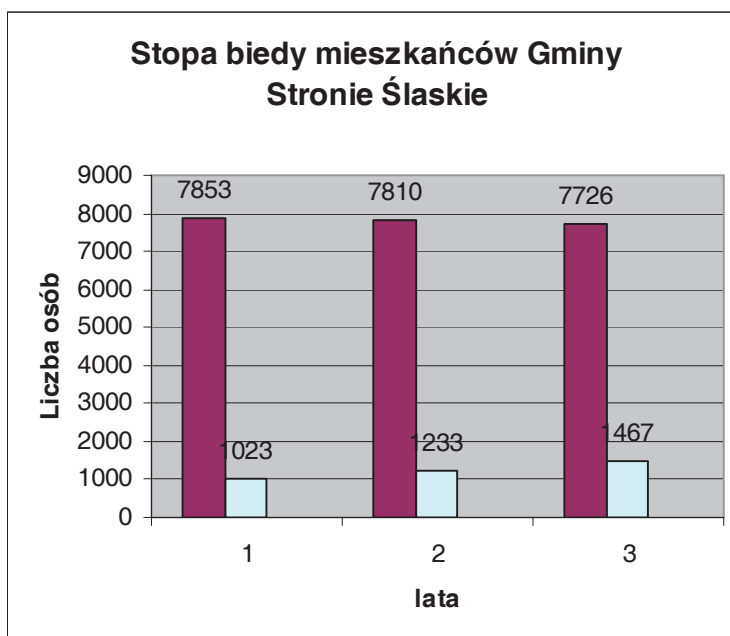
- Sport i wypoczynek
- Transport
- Pozostałe wydatki czyli rezerwę finansową od 40% wszystkich wydatków, uzależnioną od liczebności gospodarstwa domowego.

Ubóstwo w Polsce jest pochodną poziomu oficjalnych dochodów oraz w dużej mierze – stylu życia. Mają na to wpływ przede wszystkim: problemy alkoholowe w rodzinie, wielodzietność, przeludnienie mieszkań lub wynajmowanie drogiego mieszkania, niezaradność, podeszły wiek, niska emerytura, niepełnosprawność, pozostawanie w kręgu subkultur ludzi ubogich.

W analizie przyjęto, stosując ogólnie przyjętą metodologię badań społecznych, że **ludność biedną** stanowi ogół członków gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną. Przedmiotem zainteresowania są zatem klienci pomocy społecznej wraz z członkami ich gospodarstwa domowego.

Stopą biedy (wskaźnikiem pauperyzacji WP) jest procentowy udział ludności biednej wśród ogółu mieszkańców badanego obszaru.

LATA	2007	2008	2009
Liczba mieszkańców Gminy Stronie Śląskie	7853	7810	7726
Liczba osób w rodzinach korzystających z wszelkich form pomocy społecznej	1023	1233	1467
Wskaźnik pauperyzacji	13%	16%	19%

1 – 2007 rok; 2 – 2008 rok; 3 – 2009 rok.

3.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Zdefiniowanie podstawowych pojęć

Wymieniona kategoria problemów jest wskazana przez ustawę o pomocy społecznej jako podstawa do udzielenia pomocy. W literaturze nie znajdziemy opisu ani badań nad tą kategorią problemów. Praktyka pracy socjalnej wskazuje, że do grupy osób wykazujących bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego i w sprawach opiekuńczo – wychowawczych zalicza się rodziny lub osoby, które :

- nie potrafią gospodarować posiadanymi zasobami i środkami;
- ze względu na wiek, wykształcenie i sytuację rodzinną nie potrafią załatwić swoich spraw
- nie potrafią zaspokoić podstawowych potrzeb swoich dzieci;
- nie potrafią skutecznie oddziaływać wychowawczo na swoje dzieci.

Podstawowe założenia

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie przezwyciężyć i pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Pomocy udziela się w postaci pracy socjalnej, zasiłków pieniężnych, poradnictwa specjalistycznego w szczególności prawnego i psychologicznego oraz usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze są zadaniem obowiązkowym gminy.

Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem. Usamodzielnianie rodzin jest postulatem ustawowym, lecz z powodu braku środków finansowych, trudności na rynku pracy oraz braków kadrowych w ośrodkach pomocy społecznej, często niezrealizowanym. Żadne badania nie ujmuje liczby rodzin usamodzielnionych w danym roku, ale należy także pamiętać, że w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w sposób długotrwały występuje zjawisko „dziedziczenia biedy”, i kolejne pokolenia stają się klientami korzystającymi ze wsparcia instytucji pomocy społecznej.

Powinno się zatem, gdzie to możliwe, dążyć do maksymalnego usamodzielnienia rodzin, korzystających z pomocy społecznej. Przyjmując również należy założenie, że są takie rodziny, które zawsze będą wymagały wsparcia a praca socjalna będzie koncentrowana na utrzymaniu pewnego poziomu

samodzielności. Są to sytuacje, gdzie ze względu na wiek, stan zdrowia i brak wsparcia ze strony dalszej rodziny, osoby wymagają opieki środowiskowej. Problemy opiekuńczo – wychowawcze przejawiają się głównie :

- Brakiem zainteresowania sprawami dzieci
- Przystępczością wśród młodzieży
- Przemocą i agresją
- Coraz słabszą więzią pomiędzy członkami rodzin
- Pogonią za wartościami materialnymi
- Pędem ku karierze
- Biedą, poczuciem beznadziejności
- Brakiem wzorców dla dzieci i młodzieży
- Zanikiem wartości, norm, zwyczajów i obyczajów
- Rosnącą liczbą zjawisk patologii.

Dlatego też powstała instytucja asystenta rodziny. Rolą asystenta rodziny zgodnie z wizją ustawodawcy jest praca z rodziną, w celu wyjścia rodziny z kryzysu. Asystent – osoba z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem w pracy z rodziną, ma tu być nie tylko administratorem usług na rzecz rodziny /udzielanie informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe/, ale również prowadzić działalność informacyjną, a nawet edukacyjną / prowadzenie poradnictwa i edukacji dla rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej, w tym poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązania problemów/. Asystent rodziny powinien także kształtować umiejętność prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinie dysfunkcyjnej a także motywować ją do aktywnego współdziałania w realizacji przyjętego planu pracy z rodziną, który umożliwi przezwycięzenie sytuacji kryzysowej.

3.5 ALKOHOLIZM I NADMIERNE PICIE ORAZ PRZEMOC DOMOWA

Zdefiniowanie podstawowych pojęć

Od kilku lat rezygnuje się z posługiwania kategorią „*alkoholizm*” dla określenia wszystkich szkód i problemów związanych z obecnością alkoholu w życiu jednostki i społeczności na rzecz terminu „*problemy alkoholowe*”.

Pojęcie to obejmuje szkody spowodowane nadużywaniem alkoholu i występujące u tych, którzy piją, lub szkody spowodowane przez osoby pijące u członków ich rodzin. Przy czym nadużywanie alkoholu to termin odnoszący się do tych osób, które mają epizodyczne problemy z używaniem tej substancji. Zaś osoby uzależnione od alkoholu charakteryzują się zespołem objawów klinicznych, na podstawie których można rozpoznać obecność chronicznej, postępującej choroby o wysokim stopniu ryzyka przedwczesnej śmierci. Rodzina z problemem alkoholowym, w której chociaż jedna osoba pije w sposób przynoszący szkodę pozostałym członkom rodziny, jest rodziną dysfunkcyjną. Dysfunkcyjność ta polega z jednej strony na tym, że rodzina nie wypełnia zadań wobec poszczególnych osób będących w tej rodzinie, a z drugiej strony oznacza patologiczne przystosowanie się poszczególnych członków rodziny do nienormalnej i niekorzystnej sytuacji. Jasnym jest więc stwierdzenie, że osoby mieszkające razem z alkoholikiem ponoszą konsekwencje określane terminem współuzależnienia. Alkoholizm ekonomicznie jest zjawiskiem społecznym, głęboko zakorzenionym w społeczeństwie polskim. Problemy związane z piciem alkoholu dotyczą nie tylko pijących, ale również ich najbliższych. Coraz częściej, obserwując dorosłych i wzorując się na ich zachowaniu, po alkohol sięgają także dzieci i młodzież, dlatego tak ważne jest, aby szybko i skutecznie docierać z pomocą do wszystkich osób, u których najbliżsi zauważą problem alkoholowy.

Dotychczas nie znaleziono odpowiedzi, która jednoznacznie wyjaśniałaby, dlaczego jedni ludzie piją mniej a inni więcej oraz dlaczego jedni stają się alkoholikami, choć piją w sposób podobny do tych, którzy od alkoholu się nie uzależnili. Są dwa podstawowe powody dla których ludzie piją alkohol.

- Wpływ obyczajów – wspólne picie stanowi bardzo popularny sposób nawiązywania i umacniania kontaktów między ludźmi;
- Pragnienie szybkiego poprawienia nastroju – dzięki alkoholowi ludzie próbują poprawić swoje samopoczucie wierząc, że uda im się kontrolować stan własnych uczuć a często także zminimalizować uczucie stresu.

Uzależnienie można zdefiniować jako stan psychicznej albo fizycznej zależności od jakiegoś środka chemicznego. Uzależnienie od alkoholu jest to uzależnienie o największym zasięgu i największej szkodliwości społecznej.

Alkoholizm to „choroba powstająca wskutek nadużywania napojów alkoholowych, jedno z najbardziej rozpowszechnionych na świecie uzależnień; poważne zagadnienie społeczne, leczenie trudne, długotrwałe.” Uzależnienie od alkoholu obejmuje kompleks zjawisk psychofizycznych, wśród których picie alkoholu dominuje nad innymi zachowaniami mającymi wartość. Światowa Organizacja Zdrowia używa terminu „zespół uzależnienia od alkoholu” lub „uzależnienie od alkoholu”. Nadając klasyfikację numerową tej chorobie, wyjaśnia, że jest to zespół składający się z co najmniej trzech z wymienionych poniżej objawów występujących przez jakiś czas w okresie poprzedzającego roku:

- Silna potrzeba lub przymus picia alkoholu;
- Trudności w kontrolowaniu rozpoczęcia lub zakończenia picia i ilości wypijanego alkoholu;

- Wystąpienie zespołu abstynencyjnego po odstawieniu lub zmniejszeniu dawki alkoholu, przejawiające się charakterystycznymi objawami alkoholowego zespołu abstynencyjnego lub przyjmowaniem tej samej (lub bardzo podobnej substancji) w celu zmniejszenia nasilenia lub uniknięcia objawów zespołu abstynencyjnego;
- Objawy tolerancji, takiej jak zwiększanie dawki alkoholu w celu uzyskania efektów, które początkowo były wywoływane przez dawki niższe;
- Narastające zaniedbywanie innych przyjemności lub zainteresowań z powodu picia alkoholu; zwiększona ilość czasu poświęcona zdobywaniu alkoholu, jego picciu lub odzyskiwaniu równowagi po wypiciu alkoholu;
- Kontynuowanie picia pomimo oczywistych dowodów na występowanie szkodliwych następstw (np. uszkodzenie wątroby na wskutek picia, obniżenie nastroju po okresach picia dużych ilości alkoholu).

Jerzy Mellibruda pisze „Uzależnienie od alkoholu, czyli alkoholizm jest chorobą, która zaczyna się i rozwija podstępnie, bez świadomości zainteresowanej osoby. Polega na niekontrolowanym piciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci”. Jeszcze inna definicja mówi, że „Alkoholizm jest chorobą polegającą na kontynuacji spożywania alkoholu przez daną osobę, pomimo że powoduje to problemy w jakiegokolwiek dziedzinie życia”. Picie alkoholu związane jest z trybem życia niesprzyjającym zdrowiu. Alkohol sprzyja niewłaściwemu odżywianiu się, co powoduje niedobory białka, witamin, soli mineralnych. Ma wpływ na zachowania niosące w sobie ryzyko: nieprzestrzeganie przepisów bezpieczeństwa pracy, prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwym, łamanie prawa, nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów interpersonalnych i seksualnych. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele chorób somatycznych, psychicznych oraz z powodu zaburzenia funkcji

psychoruchowych prowadzi do częstych uszkodzeń ciała, a w efekcie do kalectwa lub śmierci.

Alkoholizm pozostawia swój ślad nie tylko na alkoholiku, ale również na całej jego rodzinie. Schorzenia somatyczne spowodowane chronicznym stresem, zaburzenia emocjonalne, demoralizacja i zubożenie, to efekt choroby alkoholowej, jaka dotyka najbliższych uzależnionego od alkoholu. Alkoholizm często nazywany jest chorobą rodziny, ponieważ alkoholicy wywierają bardzo silny wpływ na swoje otoczenie.

Rodzina nie jest w stanie zignorować problemu, jakim jest pijący jej członek. Jak wspomniano wcześniej, u alkoholika zostaje upośledzona sfera zachowań. W codziennych kontaktach członkowie rodziny stykają się z zachowaniami osoby uzależnionej od alkoholu, które z reguły są nieprzewidywalne. Człowiek pijący w sposób uzależniony dostarcza wszystkim innym problemów życiowych, finansowych i emocjonalnych, co sprawia, że cała rodzina boryka się z szeroko rozumianym problemem alkoholowym. W rodzinie pojawia się niepewność, zakłopotanie, gniew i lęk. W wielu rodzinach czy środowiskach daje się dostrzec zjawisko „dziedziczenia” alkoholizmu. Rozwiązywanie problemów alkoholowych to zadanie Gminy. Jednak na społeczne skutki tego problemu, na każdym poziomie działań podejmowanych na rzecz rodzin, kwestia uzależnienia od alkoholu i nadmiernego picia musi być zauważana i brana pod uwagę przy wyborze form i metod pomocy rodzinom potrzebującym. Na terenie Gminy Stronie Śląskie działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych / GKRPA/.

W 2009 roku członkowie Gminnej Komisji rozpatrzyli 37 wniosków o podjęcie działań przewidzianych prawem zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Wnioski złożyli:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Stroniu Śląskim – 3 wnioski

- Komisariat Policji w Łądku Zdroju – 11 wniosków
- Urząd Miejski w Stroniu Śląskim – 1 wniosek
- Szkoła Podstawowa w Stroniu Śląskim – 3 wnioski
- Kurator Zawodowy Sądu Rejonowego w Kłodzku – 3 wnioski
- Sąsiedzi – 1 wniosek
- Rodzina -10 wniosków
- terapeuta Punktu Konsultacyjnego w Stroniu Śląskim – 5 wniosków.

Przeprowadzono 41 rozmów profilaktyczno – terapeutycznych z osobami wymagającymi pomocy.

Przeprowadzono 13 rozmów z rodzinami osób wymagających pomocy. Skierowano 26 osób do uczestnictwa w zajęciach terapeutycznych grupy wsparcia.

Skierowano 16 wniosków na badania lekarskie pod kątem uzależnienia od alkoholu.

Punkt Konsultacyjny działający przy GKRPA w Stroniu Śląskim służy pomocą osobom z problemem alkoholowym, członkom rodziny oraz dzieciom z rodzin alkoholowych. Do Punktu mogą również zgłaszać się osoby, których dotyczy pośrednio lub bezpośrednio problem narkomanii oraz przemocy domowej. Klienci Punktu mogą skorzystać z porad w sprawie uzależnień, z grupy wsparcia oraz liczyć na pomoc w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniami czy przemocą. W Punkcie Konsultacyjnym działa telefon zaufania, z którego mogą korzystać osoby chcące zachować anonimowość.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2007 roku udzielił pomocy finansowej 38 rodzinom problemem alkoholowym, w 2008 roku – 11 rodzinom, a w roku 2009 – 29 rodzinom. Na terenie Gminy Stronie Śląskie działają 4 świetlice środowiskowe, w Stroniu Śląskim, Bolesławowie i Starym Gierałtowiu.

Z powyższych danych wynika, że na terenie Gminy Stronie Śląskie istnieje problem uzależnienia od alkoholu. Są osoby nadużywające alkoholu oraz pijące w sposób szkodliwy dla zdrowia. Gmina Stronie Śląskie od kilku lat prowadzi działania mające na celu zmniejszenie skutków społecznych z powodu nadużywania alkoholu. Co roku uchwalany jest Program Przeciwdziałania i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania i Rozwiązywania Problemów Narkomanii. Dla potrzeb naszych mieszkańców utworzony został Punkt Konsultacyjny oraz prowadzone są świetlice środowiskowe. Głównym założeniem świetlic środowiskowych jest dobro dziecka – dlatego w świetlicach prowadzone są zajęcia wychowujące z elementami profilaktyki i socjoterapii. W ciągu roku dzieci mają możliwość kształtowania prawidłowych postaw, odrabiania lekcji, uzyskania wszelkiej pomocy w rozwiązywaniu trudnych spraw. W czasie wakacji organizowane są wycieczki oraz wyjazdy na kolonie z elementami profilaktyki dla dzieci z rodzin zagrożonych lub dotkniętych dysfunkcjami.

Pojęcie przemocy w rodzinie obejmuje wszelkie odmiany złego traktowania tych członków rodziny, którzy nie są w stanie skutecznie się bronić (A. Lipowska – Teutsch).

Przemoc w rodzinie – to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa, dobra osobiste (osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących) w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. (Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 2 pkt. 2). Zamierzone użycie siły fizycznej lub władzy (zagrożające lub rzeczywiste) przeciwko sobie, drugiej

osobie lub przeciwko grupie lub społeczności, które powoduje lub jest prawdopodobne, że spowoduje obrażenia, śmierć, ból psychiczny, zaburzenia w rozwoju lub deprivację (Światowa Organizacja Zdrowia).

Przemoc dzielimy na kategorie:

1. Skierowaną na siebie - zachowania samobójcze, samookaleczenia
2. Interdyscyplinarną - rodzina/partner, dziecko, osoba starsza
3. Skierowaną na społeczność – znajomy, obcy

Rozróżniamy następujące rodzaje przemocy interdyscyplinarnej:

Fizyczna – w formie bicia i maltretowania;

Psychiczna – polegająca na zastraszaniu czy demoralizacji oraz słowna;

Seksualna – jako molestowanie, wykorzystywanie seksualne, zmuszanie do czynów lubieżnych a także podejmowanie takich zachowań w obecności dzieci;

Ekonomiczna - brak zaspokojenia elementarnych potrzeb osób będących na wyłącznym utrzymaniu sprawcy.

Nie jest to katalog zamknięty. Istnieje także określenie przemocy zbiorowej - społecznej, politycznej czy ekonomicznej. Dzieci są szczególnie wrażliwe na doświadczenie przemocy, i choć cierpią najwięcej, uczestniczą w zмовie milczenia i niełatwo ujawniają fakty stosowania nawet bardzo brutalnych aktów przemocy. Niemal wszystkie ofiary przemocy mają duże poczucie winy i odpowiedzialności za innych, dlatego chronią sprawcę i często odwołują wcześniej ujawnione opisy zdarzeń. Bardzo utrudnia to ściganie sprawców przemocy, którzy często sami wcześniej byli jej ofiarami i wymagają terapii, gdyż samo karanie nie powstrzymuje ich od przemocowych zachowań. Przemoc nie jest wyodrębnioną kategorią problemu przez ustawę o pomocy społecznej, jednakże jest ważnym zjawiskiem występującym w naszym społeczeństwie i dlatego wymaga odrębnego opracowania. W ostatnich latach do pomocy społecznej weszło ściśle związane ze zjawiskiem przemocy pojęcie

interwencji kryzysowej. Oznacza ono świadczenie specjalistycznych usług zwłaszcza : psychologicznych, prawnych czy hostelowych dostępnych całą dobę dla osób i rodzin będących ofiarami przemocy szeroko rozumianej lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej. Ma to na celu zapobieganie powstawaniu czy pogłębianiu się dysfunkcji w społeczeństwie.

W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z 2009 r. Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 28, poz. 146) wprowadza się zmiany z dnia 10 czerwca 2010 roku (Dz. U. Nr 25 poz. 842) i nakłada na gminę między innymi :

- opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Obsługę organizacyjno – techniczną zespołu interdyscyplinarnego zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej. W Gminie Stronie Śląskie w roku 2010 został uchwalony Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Początkiem roku 2011 przyjęto Uchwałę w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Zespół interdyscyplinarny to grupa profesjonalistów, którzy współpracują ze sobą w skoordynowany sposób, łącząc swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, którą reprezentują. Grupa zapewnia

skuteczne reagowanie na doniesienia o krzywdzeniu i zaniedbywaniu w szczególności dzieci.

Posiadanie przez Gminę takiego narzędzia zapewni wszechstronną i profesjonalną pomoc tak ofiarom jak i sprawcom przemocy oraz zwiększy poczucie bezpieczeństwa przez społeczność lokalną.

3.6 BEZDOMNOŚĆ

Definicja i diagnoza zjawiska.

Bezdomność to jedno z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej. Dla społeczeństwa stanowi zagrożenie bezpieczeństwa i spokoju a także niebezpieczeństwo epidemiologiczne. Bezdomność tzw. dworcowa i uliczna, jest wstydliwą wizytówką wielkich miast. Pomoc państwa dla osób bezdomnych została określona ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w myśl której bezdomnemu należy się tymczasowe miejsce noclegowe, odzież i posiłek, a w niektórych przypadkach także zasiłek i inne formy pomocy. Pomocy praktycznej tym osobom udzielają, obok ośrodków pomocy społecznej, coraz liczniejsze organizacje pozarządowe, prowadzące schroniska i inne placówki dla bezdomnych. Bezdomnymi opiekuje się też Kościół i zgromadzenia zakonne.

Chociaż liczebność bezdomnych obywateli nie jest zbyt duża, to jednak zjawisko to w skali kraju jest istotnym problemem, wymagającym odpowiednich działań i dużych nakładów.

Ustawa o pomocy społecznej **bezdomnym** określa „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”.

Pod pojęciem „**bezdorny**” M. Pisarska rozumie „człowieka nie posiadającego własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mającego możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania”. Wyróżnia ona bezdornych: z przymusu i z wyboru.

„**Bezdornni z wyboru**” to ludzie o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, przekonaniach, które nie pozwalają im nigdzie osiedlić się na stałe, zadomowić. Ludzie ci reprezentują typ wiecznego tułacza, wędrowca, który odrzucił normy życia społecznego.

„**Bezdornni z konieczności**” to ludzie, którzy doznali niejako losowego przymusu i posiadają osobistą przyczynę bezdorności. Można mówić także o bezdorności „jawnej” i „ukrytej”, rozumiejąc przez pierwsze „sytuację braku mieszkania i dachu nad głową”, a przez drugą „sytuację warunków mieszkaniowych drastycznie odbiegających od społecznie akceptowanego standardu mieszkaniowego”.

Problem bezdorności dotyczy Gminy Stronie Śląskie w coraz większym stopniu. W roku 2008 – 2 osobom opłacono pobyt w schronisku dla osób bezdornych, w roku 2009 – 5 osobom, a w okresie roku 2010 – 7 rodzinom tj 5 osób samotnych oraz dwóm matkom z trójką i czwórka dzieci. Łącznie 14 osób. Najczęściej osoby bezdorne charakteryzują się tym, iż mają problem alkoholowy. Każdy przypadek załatwiany jest indywidualnie, osoby umieszczane są w schronisku lub noclegowni, a następnie pracownicy socjalni podejmują niezbędne działania.

Nie jest potrzebne podejmowanie działań zmierzających do zorganizowania placówki stacjonarnej na terenie Naszej Gminy, natomiast konieczne jest zacieśnianie współpracy ze schroniskiem Towarzystwa Brata Alberta w Bielicach, znajdującym się na terenie gminy Łambinowice. Gmina Stronie Śląskie posiada podpisane porozumienie o współpracy, którego głównym

założeniem jest przyjmowanie osób bezdomnych z terenu Naszej Gminy, oraz prowadzenie skutecznej pracy socjalnej w celu uzyskania świadczeń przez te osoby i w miarę możliwości ich usamodzielnienia.

Należy również podejmować działania zapobiegające powstawaniu zjawiska bezdomności oraz angażować w te działania organizacje pozarządowe.

Z każdym rokiem przybywa osób bezdomnych. Stanowi to poważny problem dla wielu gmin, także i dla Naszej. Opłaty ponoszone za pobyt osób bezdomnych w schroniskach, noclegowniach, czy domach dla samotnych matek stanowią bardzo duże obciążenie i zmuszają do poszukiwania nowych, lepszych rozwiązań w tej kwestii, aby doprowadzać do przywrócenia tych osób społeczności i usamodzielnienia. Szczególnie jest to ważne dla samotnych matek z dziećmi, gdyż z dużym prawdopodobieństwem dorosłe dzieci będą powielają model życia, który znają ale który nie jest wzorcowy.

4. PODSTAWOWE CELE „STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE STRONIE ŚLĄSKIE”.

4.1 Podstawowe cele.

Celem podstawowym „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” jest poprawa sytuacji mieszkańców oraz polepszenie poziomu życia mieszkańców Gminy Stronie Śląskie.

W trudnej sytuacji finansowej, w jakiej znajduje się obecnie cały system pomocy społecznej w Polsce, strategia ma posłużyć optymalizacji wydatkowania istniejących środków finansowych, jak i współpracy różnych struktur pomocy społecznej funkcjonujących w podobnych obszarach działania.

Głównym celem strategii jest wypracowanie określonych sposobów postępowania umożliwiających przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin, których nie są oni w stanie pokonać, wykorzystując własne

środki, możliwości i uprawnienia. Ma to na celu przede wszystkim możliwie trwałe usamodzielnienie się środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przedmiotowe zadanie, na którym opiera się strategia, zakłada współpracę wszystkich przygotowanych i uprawnionych do pomocy podmiotów funkcjonujących w Naszej Gminie. Bardzo istotną rolę przykładają się do działań profilaktycznych podejmowanych w stosunku do osób w każdym wieku, tak dzieci jak młodzieży i osób dorosłych. Propagowana jest idea wolontariatu i pozyskiwania właśnie wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych. Kolejnym ważnym zadaniem było sformułowanie planów operacyjnych dla zidentyfikowanych obszarów priorytetowych polityki społecznej w Gminie Stronie Śląskie. Dla ukazania hierarchii i powiązań łączących poszczególne poziomy planów operacyjnych, opisano je w następującym układzie:

- cele strategiczne (odpowiadające na pytanie: co chcemy osiągnąć ?)
- cele operacyjne (w jaki sposób to osiągnąć ?)
- zadania (co zrobimy ?)

Plany operacyjne definiują obszary priorytetowe, więc tym samym prace nad aktualizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Stronie Śląskie. Ostateczna wersja Strategii jest dokumentem perspektywnym i długofalowym, a jednocześnie zawierającym priorytety i narzędzia realizacji, które na najbliższe lata wydają się stwarzać najwięcej możliwości dla rozwoju społecznego w Gminie Stronie Śląskie. Z biegiem czasu, w ciągłym procesie wdrażania, Strategia będzie ulegać modyfikacjom i aktualizacjom tak, aby jej realizacja odpowiadała potrzebom i aspiracjom lokalnej społeczności.

Obszar problemów społecznych podzielono na pięć zagadnień. Dla każdego z nich wyznaczono cele niezbędne, pierwszorzędne, które powinny w znaczny

sposób pomóc w rozwiązywaniu problemu. Wskazano także cele drugorzędne, które wspierają działania zmierzające do zmniejszenia skali problemu, ale czas ich realizacji jest zależny od wielu czynników, takich jak przykładowo wielkość środków budżetowych.

I Cel strategiczny:

Stworzenie warunków umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych warunków życiowych, których nie są oni w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

II Cele operacyjne :

1. Identyfikowanie przyczyn ubóstwa i czynników powodujących korzystanie z pomocy społecznej.
2. Pomoc osobom i rodzinom zagrożonym dysfunkcjami, w szczególności bezrobociem.
3. Rozszerzanie oferty usług na rzecz osób starszych.
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym.
5. Podnoszenie poziomu kwalifikacji i doskonalenie zawodowe pracowników zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej.

4.2 Analizy strategiczne

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Stanowi ona punkt wyjścia dla określenia celów strategicznych oraz projektów socjalnych. W poniższej analizie odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Przedstawione poniżej czynniki obejmują :

siły – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną.

słabości – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną.

szanse – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów.

zagrożenia – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

MOCNE STRONY :

- Silny i w miarę posiadanych kompetencji sprawnie działający samorząd;
- Możliwość wykorzystania walorów przyrodniczych, geograficznych i agroturystycznych;
- Rozwój organizacji pozarządowych, pozyskiwanie przez nich środków finansowych na realizację projektów, zaangażowanie tych organizacji;
- Promowanie gminy przez imprezy lokalne i ponad lokalne;
- Profesjonalnie przygotowana wobec problemów ludzi kadra pomocy społecznej;
- Dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi (przeszkoleni członkowie komisji);
- Istnienie bazy lokalowej do działań wspierających leczenie odwykowe (punkt konsultacyjny);
- Świetlice terapeutyczne na terenie gminy;
- Współpraca instytucji zajmujących się problematyką pomocy społecznej, powstanie zespołu interdyscyplinarnego i prowadzenie wspólnej polityki oraz stały przepływ informacji pomiędzy instytucjami;
- Programy profilaktyczne;
- Stworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych, prace interwencyjne dla bezrobotnych, rozwój gospodarczy i poprawa warunków życia.

SŁABE STRONY :

- Wysoki poziom bezrobocia, spadek jakości życia i poczucie niezaspokojonych potrzeb;
- Wyuczona bezradności i roszczeniowość postaw;
- Brak nowych miejsc pracy;
- Narastający problem uzależnień;
- Niewystarczające zasoby w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia;
- Niewystarczający zasób mieszkań socjalnych i gminnych;
- Niewystarczająca współpraca jednostek samorządowych z organizacjami samorządowymi;
- Bariery architektoniczne, psychologiczne i społeczne osób niepełnosprawnych;
- Brak skutecznych form aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych;
- Starzenie się ludności spowodowane niskim przyrostem naturalnym i migracją młodych wykształconych ludzi;
- Małe zaangażowanie społeczności lokalnej w życie miasta;
- Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia;
- Brak miejsca pobytu dla ofiar przemocy na terenie gminy;
- Brak zrozumienia i społecznej akceptacji zachodzących zmian;
- Mała świadomość własnej roli w budowaniu przyszłości gminy jako małej ojczyzny (aktywność w miejscu zamieszkania, wrażliwość na losy sąsiadów);
- Nowe zadania gmin zlecane bez pokrycia finansowego ze środków centralnych;

SZANSE :

- Wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości;
- Prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych;
- Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej;
- Współpraca fachowców z różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom;
- Traktowanie uzależnienia w kategorii problemu społecznego;
- Prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych;
- Możliwość rozwoju zawodowego, szkolenia pracowników oraz ich profesjonalizacja;
- Programy profilaktyczne
- Wzrost społecznej akceptacji dla osób niepełnosprawnych
- Stworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych, prace interwencyjne prowadzące do poprawy warunków życia;
- Polityka społeczna samorządu – pozytywne nastawienie do problemów pracy socjalnej, konsekwentne działania pomocowe;
- Rozwój wolontariatu;

ZAGROŻENIA :

- Roszczeniowa postawa osób objętych pomocą społeczną
- Istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia i akceptacja społeczne tego zjawiska;
- Negatywne wpływy kulturowe (upadek wartości), brak wzorców osobowych;
- Zbyt małe środki rządowe na pomoc społeczną i przerzucanie zadań na samorząd;

- Bezrobocie, niskie kwalifikacje bezrobotnych, degradacja zawodowa, brak nowych zakładów pracy;
- Wzrastający poziom różnych uzależnień;
- Niewystarczające wywiązywanie się rodziców z zadań opiekuńczo – wychowawczych;
- Występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny – uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo, emigracja;
- Narastająca przestępczość i agresja dzieci i młodzieży;
- Niespójność poziomu i kierunków kwalifikacji zawodowych z potrzebami lokalnego rynku pracy;
- Przenoszenie złych wzorców zachowań do społeczności lokalnej;
- Odptyw młodych i wykształconych mieszkańców Gminy Stronie Śląskie;
- Starzenie się społeczeństwa;

5 WIZJA I CEL STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

5.1 Wizja

Wizja definiowana jest jako pozytywne wyobrażenie przyszłości organizacji lub osoby, wprowadzone na podstawie uznanych wartości i idei, z którego wywodzą się cele i plany działania. Pomoc społeczna, jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu ...” umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”.

Istotą pomocy społecznej oprócz zaspakajania niezbędnych potrzeb życiowych, jest także doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia się osoby i rodziny korzystającej z pomocy. Ośrodek Pomocy Społecznej nie jest zobowiązany przychodzić z pomocą wszystkim osobom potrzebującym tej pomocy, lecz tylko

tym, które podejmują starania w ich przezwyciężeniu. Na organach pomocy społecznej nie spoczywa obowiązek wyręczania osoby czy rodziny w przezwyciężeniu trudności życiowych.

Wizje rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Stronie Śląskie, określono na podstawie analizy sytuacji społecznej. Urzeczywistniać ją będą aktywne środowiska, dobrze wykształcone i przygotowane kardy pomocy społecznej oraz współpracujący partnerzy społeczni.

Zakłada ona następujący stan pożądany :

**GMINA STRONIE ŚLĄSKIE
ZAPEWNIĄ BEZPIECZEŃSTWO SOCJALNE
I WARUNKI ROZWOJU PRZY
AKTYWNYM UCZESTNICTWIE MIESZKAŃCÓW**

Podstawowym warunkiem realizacji wizji i skutecznego przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym jest podwyższenie świadomości mieszkańców gminy na temat głównych przyczyn i skutków tych zjawisk oraz zasad i możliwości zapobiegania ich powstawania.

5.2 CEL STRATEGICZNY

Najważniejszym celem strategii jest :

**POPRAWA SYTUACJI ŻYCIOWEJ
MIESZKAŃCÓW POPRZEZ SPRAWNY I
SKUTECZNY SYSTEM WSPARCIA
SPOŁECZNEGO**

Osiągnięcie tego stanu jest uwarunkowane przestrzeganiem przez organy samorządu, służby socjalne i partnerów społecznych przyjętych zasad działania i kierunków, a przede wszystkim wyzwoleniem aktywności środowiska lokalnego na rzecz rozwiązywania istotnych problemów społecznych. Pomoc instytucjonalna powinna stać się ostatecznym środkiem zaradczym. Kompleksowe rozwiązanie problemów społecznych opiera się na profilaktyce, edukacji, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej, wczesnym reagowaniu oraz rozwoju nieinstytucjonalnych form pomocy środowiskowej.

5.3 PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA

Stworzenie sprawnego i skutecznego systemu wsparcia społecznego gwarantującego poprawę sytuacji życiowej mieszkańców Gminy, wymaga realizacji podstawowych założeń strategicznych :

- Nastawienie na profilaktykę i zapobieganie jako działanie priorytetowe, a w dalszej kolejności na przeciwdziałanie i łagodzenie skutków zjawisk negatywnych społecznie.
- Szeroko pojęta edukacja zmierzająca do podniesienia świadomości społecznej w tym również kształtowanie postaw zrozumienia i tolerancji wobec sytuacji marginalizowanych grup społecznych.
- Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych zagrożonych marginalizacją.
- Wypracowanie stabilnych postaw i zasad współpracy organów samorządowych z partnerami społecznymi i innymi podmiotami lokalnego życia publicznego.
- Rozwinięcie form pomocy nieinstytucjonalnej, a w szczególności pomocy środowiskowej.
- Systematyczne diagnozowanie i monitoring sytuacji społecznej w Gminie.

- Zaspakajanie potrzeb socjalnych wszystkich mieszkańców poprzez aktywna rolę struktur pomocy społecznej z jednej strony oraz rozwój i wzmacnianie aktywności społecznej z drugiej strony.

5.4 GŁÓWNE OBSZARY I CELE STRATEGICZNE PRZYJĘTE W STRATEGII

Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Gminy Stronie Śląskie weryfikowana poprzez rozmowy z mieszkańcami stanowiła podstawę do wyodrębnienia 5 obszarów strategii, które uznano za priorytetowe w realizacji wizji i celu głównego. Są to :

**AKTYWIZACJA SPOŁECZNA
I PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU**

OCHRONA ZDROWIA

EDUKACJA I OŚWIATA

**POMOC SPOŁECZNA
I POLITYKA PRORODZINNA**

**PROFILAKTYKA I PRZECIWDZIAŁANIE
UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE**

W ramach tych obszarów zostały określone kierunki działań oraz pożądane efekty końcowe.

6 PLAN DZIAŁANIA NA LATA 2011 – 2020 W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

6.1 Obszar I :

6.1.1. AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

Wyodrębnienie tego obszaru w strategii wynika z diagnozy sytuacji społeczno – gospodarczej w Gminie Stronie Śląskie. Obserwuje się pogłębiające zjawisko tzw. „dziedziczenia bezrobocia” w rodzinach, rosnącą degradację społeczno – zawodową a także poszerzający się obszar ubóstwa osób i rodzin.

Należy podkreślić, że społeczeństwo gminy charakteryzuje się małą mobilnością zawodową, roszczeniową postawą wobec instytucji w tym szczególnie pomocy społecznej i organów samorządowych oraz niechęć do współpracy na rzecz zmiany swojej sytuacji.

Celem strategicznym tego obszaru jest :

SPRAWNY I SKUTECZNY SYSTEM
ZAPOBIEGANIA I PRZECIWDZIAŁANIA
SKUTKOM BEZROBOCIA

Osiągnięciu tego celu mają służyć poniższe cele szczegółowe :

I. Aktywizacja społeczno – zawodowa bezrobotnych.

Działania :

- Rozwój współpracy pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz aktywizacji bezrobotnych.

- Opracowanie i realizacja specjalnych programów na rzecz długotrwale bezrobotnych a także osób o niskich kwalifikacjach zawodowych.
- Aktywne pośrednictwo pracy poprzez umożliwienie szerokiego dostępu do informacji i analiza bieżącej sytuacji na rynku pracy.
- Kierowanie do robót publicznych, prac interwencyjnych i staży osób najbardziej zaangażowanych w poszukiwanie pracy.
- Promowanie i powielanie dobrych i skutecznych wzorców wychodzenia z bezrobocia.

II. Przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia.

Działania :

- Realizacja programów wyrównujących szanse edukacyjne dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych.
- Wspieranie absolwentów w aktywizacji zawodowej.
- Rozwój usług socjoterapeutycznych w celu wykształcenia odpowiedzialności za własny los i umiejętności przystosowania się do życia we współczesnej rzeczywistości u dzieci i młodzieży z rodzin długotrwale bezrobotnych.

III. Stwarzanie warunków do rozwoju lokalnego rynku pracy.

Działania :

- Zawieranie porozumień i lokalnego partnerstwa w celu wspólnego realizowania programów pomocowych z wykorzystaniem funduszy strukturalnych.
- Pomoc w tworzeniu małych firm poprzez lokalny system ulg podatkowych.

- Wspieranie przedsiębiorców w działaniach zmierzających do rozwoju firm poprzez szeroki dostęp do informacji na temat możliwych źródeł finansowania.
- Szeroka promocja Gminy szczególnie w zakresie działań zmierzających do rozwoju gospodarczego i zainteresowania zewnętrznymi inwestorów lokalnymi możliwościami.
- Wykorzystanie atutów turystycznych, przyrodniczych oraz wypoczynkowych Gminy poprzez rozwój infrastruktury związanej z turystyką.

IV. EFEKTY ZAŁOŻONYCH CELÓW :

1. Zwiększenie aktywności osób bezrobotnych.
2. Stałe zmniejszanie wskaźnika osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.
3. Integracja działań organów samorządu, ośrodka pomocy społecznej oraz instytucji i organizacji społecznych na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy.
4. Działający lokalny system wsparcia rozwoju przedsiębiorczości.

6.2 OBSZAR II

6.2.1 OCHRONA ZDROWIA.

Zdrowie, to nie brak choroby czy ułomności, ale stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego oraz taki stopień przystosowania, jaki jest możliwy dla jednostki w najkorzystniejszych dla niej warunkach. Ochrona zdrowia jest to natomiast rozwijanie zdolności przystosowawczych i eliminowanie ze środowiska czynników szkodliwych. Opiera się ona przede wszystkim na właściwym wychowaniu zdrowotnym. Wychowanie zdrowotne to część całego procesu wychowania, zmierzającego do jak najlepszego

wyposażenia człowieka nie tylko w wiedzę o zdrowiu, ale odpowiednie umiejętności i nawyki mające znaczenie dla zdrowia, dla kształtowania postaw i motywacji zapewniających rzeczywiste stosowanie zasad higieny i zmierzające do zainteresowania sprawami zdrowia.

We współczesnym świecie jednym z dominujących zagrożeń zdrowotnych są choroby cywilizacyjne. Naukowcy od wielu lat ostrzegają, że u dzieci i młodzieży występują problemy zdrowotne, które dawniej dotyczyły jedynie osób dorosłych. Dlatego już od najmłodszych lat powinno się uświadamiać dzieciom realną wizję zagrożeń zdrowotnych, kształtować odpowiednie prozdrowotne postawy i nawyki. Niewielki procent młodzieży przyznaje, że rodzina pełni rolę informacyjną w zakresie uświadamiania zdrowotnego. Wiedzę tą czerpią głównie z pogadanek i wykładów w szkole oraz kolorowych gazet. Nieliczne osoby same poszukują informacji w broszurach, książkach czy mediach. Młodzi ludzie mają świadomość, że ich styl życia jest nieprawidłowy. Odżywiają się niezgodnie z racjonalnymi normami, czas wolny spędzają głównie przed telewizorami czy komputerami, ignorują zupełnie czynny wypoczynek. Z roku na rok obniża się wiek osób sięgających po papierosy, alkohol i narkotyki w różnych postaciach.

Zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej zawarte w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych obejmują w szczególności :

- I. promocję zdrowia i profilaktykę mającą na celu tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.
- II. analizę i ocenę potrzeb zdrowotnych oraz czynników powodujących ich zmiany.
- III. tworzenie warunków funkcjonowania systemów ochrony zdrowia.

Celem strategicznym tego obszaru jest :

**ZDROWE I ŚWIADOME
ZAGROŻENIE SPOŁECZEŃSTWO**

Osiągnięcie pożądanego stanu planuje się poprzez następujące cele szczegółowe :

I. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI DO SPECJALISTYCZNYCH USŁUG MEDYCZNYCH.

Działania:

- Organizowanie „białych niedziel” z udziałem różnych lekarzy specjalistów;
- Włączenie się w programy badań profilaktycznych organizowanych przez NFZ;
- Zachęcenie lekarzy specjalistów do zakładania gabinetów na terenie gminy lub regularnego przyjmowania mieszkańców w porozumieniu z istniejącymi przychodniami bez potrzeby dojazdów.

II. STWORZENIE WARUNKÓW UMOŻLIWIAJĄCYCH OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM WŁĄCZENIE SIĘ I POWRÓT DO CZYNNEGO ŻYCIA.

Działania :

- Poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej poprzez likwidację barier architektonicznych;
- Ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez rozwój i oferty rehabilitacji bezpłatnej dla mieszkańców Gminy.
- Zwiększenie dostępności do sprzętu rehabilitacyjnego;
- Tworzenie w placówkach oświatowych oddziałów i klas integracyjnych;
- Wspieranie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, kulturalnym, turystycznym i sportowym;

- Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych, ich uspołecznianiu i aktywizacji w miejscu zamieszkania.

III. PROMOCJA I PROFILAKTYKA ZDROWIA.

Działania :

- Poprawa sposobu żywienia poprzez edukację;
- Propagowanie zdrowego stylu życia;
- Systematyczna edukacja w zakresie uzależnień;
- Zapobieganie chorobom zakaźnym poprzez edukację oraz w zakresie profilaktyki HIV;
- Edukacja w zakresie wiedzy o zdrowiu psychicznym i umiejętności radzenia sobie ze stresem;
- Kształtowanie postaw dzieci i młodzieży w zakresie aktywnych sposobów wykorzystania wolnego czasu;
- Propagowanie aktywnego wypoczynku osób dorosłych;
- Organizowanie imprez masowych rekreacyjnych, turystycznych i sportowych;
- Opracowanie i realizacja programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych mieszkańców gminy;
- Dystrybucja materiałów oświatowo – wychowawczych w zakresie edukacji zdrowotnej (ulotki, plakaty, broszury).

IV. EFEKTY ZAŁOŻONYCH CELÓW :

1. Większa dostępność w miejscu zamieszkania do specjalistycznych usług medycznych.
2. Powstanie systemu wspierania osób niepełnosprawnych.

3. Wzrost ilości obiektów pozbawionych barier architektonicznych.
4. Zintegrowanie działań różnych podmiotów w szerokim zakresie rozwoju rehabilitacji medycznej, zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.
5. Wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców na temat zdrowego stylu życia.
6. Zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców.

6.3 OBSZAR III

6.3.1 EDUKACJA I OŚWIATA

Jednym z ważniejszych czynników konkurencyjności regionu a tym samym i gminy warunkującym rozwój społeczno – gospodarczy i ograniczanie poziomu bezrobocia jest jakość zasobów ludzkich. O ich jakości decyduje poziom wykształcenia, kwalifikacje zawodowe i wiedza ogólna mieszkańców umożliwiającą szybkie przekwalifikowanie się w toku życia zawodowego. Jest to nazywane mobilnością zawodową. W obecnej rzeczywistości kształcenie staje się procesem ciągłym, trwającym od najmłodszych lat przez cały okres życia zawodowego. Nawiązanie współpracy pomiędzy wszystkimi ośrodkami edukacyjnymi i podjęcie wspólnych działań na rzecz podnoszenia jakości zasobów ludzkich powinno się przyczyniać do szybkiego rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Stronie Śląskie.

Celem strategicznym tego obszaru jest :

**WYSOKA JAKOŚĆ
ZASOBÓW LUDZKICH**

Cel strategiczny realizowany będzie poprzez następujące cele szczegółowe :

I. Wyrównywanie szans edukacyjnych i kulturowych dzieci i młodzieży.

Działania :

1. Stworzenie gminnego programu przyznawania stypendiów socjalnych i motywacyjnych.
2. Opracowanie kolejnych programów wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży.
3. Wypracowanie gminnej oferty zajęć pozalekcyjnych jako standardu dla wszystkich szkół.
4. Podejmowanie innowacyjnych działań przez placówki oświatowe.
5. Wspieranie szkół w realizacji projektów edukacyjnych krajowych oraz międzynarodowych.
6. Wprowadzenie do szkół zajęć wyrównujących deficyty rozwojowe dzieci.
7. Zapewnienie w szkołach pomocy pedagoga i psychologa.
8. Poszerzanie oferty kulturalno – edukacyjnej przez gminne instytucje kultury.
9. Poszerzanie oferty sportowo – rekreacyjnej przez SPA „Jaskinia Niedźwiedzia” oraz kluby sportowe.
10. Systematyczne doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.
11. Rozbudowa infrastruktury oświatowej.

II. Rozwój kształcenia ustawicznego.

Działania :

1. Nawiązanie współpracy między wszystkimi ośrodkami edukacyjnymi działającymi na terenie gminy.
2. Prowadzenie kursów i szkoleń dla osób dorosłych.
3. Współdziałanie z organizacjami pozarządowymi w realizacji programów aktywizacji społecznej i zawodowej.
4. Rozwój poradnictwa psychologicznego oraz pedagogicznego dla dorosłych.
5. Propagowanie wolontariatu jako drogi do pobudzenia aktywnego udziału w

życiu społecznym.

6. Podejmowanie działań angażujących społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów.

Efekty założonych celów :

1. Funkcjonujący w gminie program stypendialny.
2. Istnieje program wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży.
3. Realizacja przez szkoły projektów edukacyjnych.
4. Szkoły wyposażone w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.
5. Rozwinięta oferta edukacyjna dla dorosłych.
6. Większa aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców gminy.

6.4 Obszar IV

6.4.1 POMOC SPOŁECZNA I POLITYKA PRORODZINNA

Pomoc społeczna jest ważnym elementem całego systemu wsparcia mieszkańców Gminy Stronie Śląskie. Jej pozycję wyznacza realizacja podstawowych zadań ustawowych ale też koordynowanie działań podmiotów współtworzących system społecznego wsparcia.

Ustawowym celem pomocy społecznej jest zaspakajanie niezbędnych, podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin, które same nie są w stanie poradzić sobie z tymi problemami, przy wykorzystaniu własnych możliwości i uprawnień. Korzystanie z pomocy społecznej powinno nastąpić dopiero, gdy nie istnieją inne możliwości zaspokojenia określonej potrzeby.

Do realizacji tych celów system pomocy społecznej dysponuje szerokim wachlarzem form pomocy i zakresem świadczenia usług. Daje to możliwość dostosowania form wsparcia do aktualnej sytuacji osób i rodzin, które w miarę szybko powinny doprowadzić do wyjścia z kręgu świadczeniobiorców pomocy

społecznej. Ale to aktywność samych zainteresowanych decyduje o efekcie końcowym. Obserwuje się jednak brak pozytywnych przykładów wychodzenia z kręgu pomocy społecznej, uzależniania się od świadczeń, brak aktywności świadczeniobiorców, a nawet według powszechnej opinii wielu mieszkańców „życia na koszt opieki społecznej”.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem, które powinno gwarantować prawidłowy rozwój dziecka i zaspokojenia jego potrzeb. Jednakże coraz więcej rodzin ma trudności z prawidłowym wypełnianiem swoich podstawowych funkcji. Brak formalnych więzów w rodzinie, trudne warunki mieszkaniowe, brak stałych źródeł dochodu powoduje niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych, rozwojowych i wychowawczych. Coraz częściej spotykanym zjawiskiem jest niezaradność opiekuńczo – wychowawcza rodziców, bardzo młody wiek matek, brak właściwej opieki nad dziećmi, nasilający się problem uzależnień dorosłych, młodzieży a także dzieci oraz przemoc w rodzinie.

Działania podejmowane przez służby społeczne mają na celu nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji bytowej mieszkańców, lecz także usuwanie przyczyn tkwiących w sferze społecznej i psychicznej.

Dlatego też kierunki rozwoju pomocy społecznej powinny być zorientowane na :

- Pogłębianie i poszerzanie form pomocy socjalnej;
- Współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami zajmującymi się pomocą;
- Wzmacnianie postaw aktywnych;
- Rozwój usług pozamaterialnych, w tym poradnictwa specjalistycznego.

Celem strategicznym tego obszaru jest :

**PROFESJONALNA POMOC SPOŁECZNA
ZMIENIAJĄCA ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZNĄ
WSPIERAJĄCA JAKOŚĆ ŻYCIA LOKALNEJ**

Cel strategiczny realizowany będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

I. Rozszerzenie form pomocy socjalnej.

Działania :

1. Rozwijanie systemu pomocy materialnej i rzeczowej dla uczących się dzieci i młodzieży.
2. Współpraca i wspieranie działań na rzecz rozwoju sieci placówek wsparcia w Gminie.
3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego : pedagogicznego, psychologicznego , terapeutycznego.
4. Gromadzenie informacji o lokalnych i ponadlokalnych innych formach wsparcia.
5. Wspieranie lub współudział w organizowaniu zbiórek żywności.
6. Budowanie systemu wsparcia, organizowanie samopomocy w środowisku lokalnym.

II. Wzmacnianie aktywności podopiecznych w rozwiązywaniu własnych problemów.

Działania :

1. Wypracowanie zasad współpracy z klientami pomocy społecznej – kontakty i ich rozliczanie.
2. Kontraktowanie pomocy społecznej uzależniające zakres świadczeń od współpracy i aktywności świadczeniobiorców.
3. Krótkotrwałe obejmowanie świadczeniami pomocy społecznej oraz stała weryfikacja przyznawanych świadczeń.
4. Promowanie rodzin i środowisk, które dzięki własnej aktywności wyszły z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej.

5. Podejmowanie przez pracowników socjalnych większej ilości działań ukierunkowanych na indywidualną pracę z podopiecznym.
6. Efektywne korzystanie ze środków strukturalnych i krajowych na aktywizację społeczną i zawodową, przygotowywanie projektów samodzielnych a także współdziałanie w projektach innych instytucji i organizacji.

III. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami.

Działania:

1. Zlecenie zadań z zakresu pomocy społecznej.
2. Opracowanie standardu usług, które muszą spełniać organizacje pozarządowe ubiegające się o ich realizację na zlecenie samorządu.
3. Wspieranie i współdziałanie organizacji pozarządowych w realizacji programów z zakresu pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej.
4. Systematyczne informowanie organizacji pozarządowych o bieżących i planowanych działaniach ośrodka pomocy społecznej.
5. W razie konieczności tworzenie grup zadaniowych do diagnozowania i rozwiązywania istotnych problemów społecznych.

Efekty założonych działań :

1. Sprawnie działający system wsparcia w gminie.
2. Rozwinięte formy wsparcia środowiskowego.
3. Rozwinięte poradnictwo specjalistyczne.
4. Sprawnie działający system kontraktów socjalnych.
5. Wypracowane zasady współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi a samorządem.

6.5 Obszar V

6.5.1. PROFILAKTYKA I PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE.

Strukturalne bezrobocie i obniżający się poziom życia społeczeństwa skutkuje wzrostem spożycia alkoholu. Szacuje się, że w Polsce około 3% całej populacji uzależniona jest od alkoholu a około 2 milionów dzieci wychowuje się w rodzinach z problemem alkoholowym. Na wysokim poziomie utrzymuje się przestępczość wśród nieletnich oraz agresja potęgująca zjawisko przemocy w rodzinach, zwłaszcza wobec kobiet i dzieci.

Systematycznie rośnie liczna dzieci i młodzieży eksperymentująca z substancjami psychoaktywnymi – dopalaczami. Nastąpił wzrost stopnia i zasięgu terytorialnego występowania tego zjawiska. Problem ten występuje także w Gminie Stronie Śląskie, a graniczenie terytorialne z Republiką Czeską, gdzie tego typu substancje są dostępne powoduje że to zjawisko ma charakter rozwojowy. Powołana przy Urzędzie Miejskim w Stroniu Śląskim funkcjonuje Gminna Komisja do spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się przeciwdziałaniem i zapobieganiem skutkom nadmiernego picia alkoholu. Podstawowym rodzajem pomocy dla osób uzależnionych i współuzależnionych jest działający „Punkt konsultacyjny”, który udziela informacji o chorobie alkoholowej, możliwościach jej leczenia i pełni rolę pierwszego kontaktu dla osób zwracających się o pomoc.

Celem strategicznym tego obszaru jest :

**SKUTECZNY SYSTEM ZAPOBIEGANIA I
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIENI**

Cel strategiczny realizowany będzie w oparciu o następujące cele szczegółowe:

I. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych.

Działania :

1. Prowadzenie punktu konsultacyjnego do spraw rozwiązywania problemów alkoholowych dla osób zagrożonych uzależnieniami oraz dla ich rodzin.
2. Prowadzenie rozmów interwencyjno – motywujących z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin w celu nakłonienia ich do podjęcia leczenia odwykowego.
3. Upowszechnienie wykazu placówek zajmujących się profilaktyką oraz leczeniem .
4. Kierowanie na terapię osób uzależnionych oraz współuzależnionych.
5. Zapewnienie rodzinom osób uzależnionych od alkoholu dostępu do pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej.
6. Zacieśnienie współpracy z instytucjami zajmującymi się pomaganiem dziecku i rodzinie takimi jak np.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, szkołami.
7. Diagnozowanie skali problemu uzależnień na terenie Gminy i opracowanie planu działań profilaktycznych.

II. Udzielenie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy pomocy psychologicznej i prawnej a w szczególności ochrony przed stosowaniem przemocy w rodzinie.

Działania:

1. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie poprzez działania Zespołu Interdyscyplinarnego z uwzględnieniem procedury „Niebieskiej Karty”.

2. Funkcjonowanie punktu konsultacyjnego jako miejsca pierwszego kontaktu mającego na celu informowanie o chorobie alkoholowej i możliwościach leczenia osób uzależnionych i członków ich rodziny, oraz zmotywowania osoby uzależnionej do podjęcia terapii.
3. Prowadzenie edukacji publicznej poprzez ulotki, broszury.
4. Propagowanie w społeczeństwie tradycji życia w trzeźwości.

III. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania szeroko rozumianej narkomanii i przemocy w rodzinie.

Działania :

1. Prowadzenie programów profilaktycznych, zajęć rekreacyjno – sportowych dla dzieci i młodzieży w Gminie Stronie Śląskie.
2. Udział w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych, których celem jest ograniczenie dostępu i sprzedaży alkoholu dla nieletnich.
3. Zakup materiałów tematycznych związanych z profilaktyką uzależnień.
4. Wspieranie działań profilaktycznych polegających na organizowaniu imprez o charakterze rozrywkowym czy sportowym (turnieje, konkursy plastyczne, literackie itp.).
5. Zapewnienie w każdej szkole pomocy pedagoga oraz psychologa.
6. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych.
7. Podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania alkoholizmowi i innym patologiom społecznym w formie działań propagandowych, spotkań wystaw, wycieczek itp.

8. Podejmowanie działań zmierzających do podnoszenia w środowisku lokalnym świadomości czym jest przemoc w rodzinie, oraz pobudzania poczucia odpowiedzialności świadków stosowania przemocy.
9. Prowadzenie działań edukacyjnych o posiadanych prawach dla ofiar przemocy (ulotki).

IV. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.

Działania :

1. Współdziałanie w opracowaniu i realizacji programów profilaktycznych i terapeutycznych.
2. Wspólne organizowanie koloni, obozów, mitingów.
3. Monitorowanie stanu problemów alkoholowych, narkomanii oraz przemocy w rodzinie na terenie Gminy Stronie Śląskie.

Efekty założonych działań :

1. Sprawnie działający system zapobiegania uzależnieniom.
2. Sprawnie działający system zapobiegania przemocy w rodzinie i pomocy ofiarom przemocy.
3. Bogatsza oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem.
4. Rozpoznanie sytuacji i opracowanie planu działań profilaktycznych w zakresie alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy w rodzinie.

Rozwiązanie problemów społecznych będzie możliwe, jeżeli będą realizowane podstawowe akty prawne a przede wszystkim :

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Ne 64 poz. 593 z późn. zm.)

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 listopada 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35 poz. 230 z późn. zm)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179 poz. 1485 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.)

Jednostką odpowiedzialną za wdrożenie i zarządzanie Strategią jest Burmistrz Stronia Śląskiego.

ZAKOŃCZENIE

Strategia w zakresie polityki społecznej określa misję dla instytucji działających w obszarze polityki społecznej, wyznacza cele strategiczne i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki kwestii społecznych. Problemy społeczne, jakie stoją przed lokalnymi instytucjami realizującymi działania z zakresu polityki społecznej, wymagają szerokiej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Tylko współpraca między partnerami daje szansę na realizację podstawowego zadania jakim jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie ich trudnych, czasem wręcz krytycznych sytuacji życiowych.

Strategia w zakresie polityki społecznej ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań pomocowych ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z kręgu świadczeniobiorców z pomocy społecznej. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania

spójnego systemu wsparcia społecznego. Realizacja przyjętej strategii umożliwi racjonalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów w celu rozwiązania wielu problemów społecznych, w tym przeciwdziałania biedzie i wykluczeniu społecznemu.

Strategia będzie podlegała ewaluacji. Kluczowe znaczenie dla strategii ma systematyczna realizacja i monitoring przyjętego harmonogramu działań. Strategia i wynikające z niej programy są otwarte i elastyczne. Podlegają okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom. Działania te wynikają ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, pogłębiania diagnozy potrzeb oraz zmieniających się wymogów prawnych.

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe – w niektórych sytuacjach, ale wręcz konieczne. Należy jednak pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii. Najczęściej, ze względu na zmieniające się uwarunkowania zarówno wewnątrz gminy jak i w jej otoczeniu, modyfikacjom poddajemy zapisy w części operacyjnej strategii. Jednak najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego procesu, jaki towarzyszył tworzeniu strategii, powtarzanym w cyklach pięcioletnich. Weryfikacja ta, w uspołecznionym procesie z udziałem mieszkańców, służyć będzie ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisów strategii, zwłaszcza jej niezrealizowanej części. W czasie weryfikacji mogą powstawać zupełnie nowe cele szczegółowe i projekty dotyczące tych aspektów życia w gminie, których w dniu dzisiejszym uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Pamiętać jednak należy o konsekwentnym dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców oraz celach strategicznych i szczegółowych, te bowiem elementy strategii zmianom i modyfikacjom nie powinny być poddawane.